

Med lov skal
land bygges!

FOLK OG LAND

Nr. 19 - 6. årg.

Lørdag 25. Mai 1957

Løssalg 65 øre

og sure myrer
må grøftes ut!

Vår seier

Vi kan betrakte arrestasjonsdagen den 8. mai som en triumfens dag.

Den dagen viste det seg at våre motstandere var betydelig værre enn vi, alle våre misgrep og misgjerninger til tross.

*

Man burde få en statistikk over politiske arrestasjoner fra 1940 til 1950.

For å få et rimelig grunnlag for sammenlikning kunne man dele dem i 3.

1. Foretatt av Quislings politi og hird.
2. Foretatt av Terbovens gestapo.
3. Foretatt av Cappelens og Gundersens tilsvarende.

*

For min hjembygd Tjøme ser statistikken slik ut:

1. Quisling: 0.
2. Terboven: 2.
3. Cappelen og Gundersen: 32, pluss en rutebil såkalte tyskertøser som imidlertid straks ble sluppet ut.

*

Men la oss vente til statistikken foreligger for hele landet.

Venne, 16/5 1957.

Oscar Ørnulf Aall.

Mentalt forsvar

Militær opprustning, forsvarsforbund og internasjonal rettsorden er de tradisjonelle

Nytt ektalant brudd på menneskerettighetene

Redaktør Fanebust vender seg til Stortingets justiskomite

Hevder at statsadvokat Oftedal og riksadvokat Aulie har forbrutt seg også mot straffeprosesslovens paragraf 284

Redaktør Torolv Fanebust har rettet følgende henvendelse til Stortingets justiskomite:

Min innstilling som sosialt menneske og redaktør for en fri avis, forplikter meg til å rette denne anklage mot statsadvokat Erling Oftedal og riksadvokat Andreas Aulie. Sakens kjerne er i korte trekk:

En tyskfødt frue ble gift til Norge for rundt en menneskealder siden. Midt under krigen måtte hun søke medlemskap i NS for å oppnå visum for en reise til Tyskland der hennes far lå på det siste.

Under frigjøringsrusjet ble hun arrestert og ble værende som varetektsfange i en tidligere tyskerleir i hele 7 måneder. Deretter fikk hun et forelegg som hun ikke vedtok. — Det gikk ut på inndragning og bot, mens intet var nevnt om annen form for straff, — de 7 måneders varetekt til tross.

Og nå er det gått 12 år av evigheten siden fengslingen, uten at forelegget er frafalt eller påtale fremmet. — Det grand formue ekteparet hadde, eksisterer ikke lenger, og fruene har de siste årene lidd av hjertefeil. — Så er det da forståelig at det går henne på

Påtalemyndigheten om at forelegget må frafalles eller påtale fremmes — for at den evige uvissheten kan ta en ende.

Når da statsadvokatens svar går ut på at straffetruselen hverken kan frafalles eller påtale fremmes, — og riksadvokaten koldt og kynisk slutter seg til statsadvokatens avslag, — da håper jeg at i hvertfall justiskomiteens flertall har vanskelig for å tro at dette kan være sant.

For min del har jeg nettopp kontaktet statsadvokaten pr. telefon og spurt hvordan han stiller seg til straffeprosesslovens ord og ånd vedkommende tidsfristen mellom forseelse og påtale? — Og jeg synes det taler så nydelig for seg selv at den ærede øvrighetsperson nærsagt eksploerte og ropte aldeles unødige høytt at han ikke hadde noe med å svare på mitt infame spørsmål. Dermed hev han mikrofonen på så det ga gjengklang!

Slik kan altså den der føler seg på gyngende grunn oppfatte ett i aller høyeste grad berettiget spørsmål.

Nå vel, at statsadvokaten kan ha dårlige nerver, skal være ham tilgitt, og har han dårlig samvittighet, er det så meget bedre — men setter

lov og menneskerett, da synes jeg det bør komme til såvel justiskomiteens som almenhetens kunnskap. Og for alle som ikke kjenner ordlyden, siterer jeg fra straffeprosesslovens paragraf 284:

«Når saken er tilstrekkelig forberedt dertil, fattes uten opphold beslutning om hvorvidt tiltale skal reises». Blant annet for å gardere seg mot å begå justismord, ligger det i sakens natur at det må være slik. — Det blir da et åpenbart brudd både med menneskerettighetserklæringene og norsk lov å håndheve rettsreglene på en måte som skjedd i dette tilfelle.

Det forekommer meg derfor nødvendig at påtale bør reises — innenfor rammen av den i straffeprosessloven nevnte tidsfrist — mot de herrer statsadvokaten og riksadvokaten som begge må ha handlet mot bedre vitende. —

Dette så sant det er sant at vi lever i en rettsstat og ønsker å beholde vårt medlemskap i FN. — La det bli klart hvilken standard vårt rettsvesen ønsker å kunne påberope seg.

Med det samme vil jeg gjerne ha sagt at med en like så årvak presse som den vi hadde her i landet inntil 1910

Åsmund Olavsson Vinje

var vel ein av dei fyrste talsmenn for det faglege folkestyre, då han song om at «kunnskap skal styra rike og land, og yrke skal båten bera». Er det ikkje ille dei ikkje hadde i den tid mentale observatørar som me er utstyrde med i våre dagar? Då kunde me ha visst om A. O. V. var ein tulling som det ikkje var sunnt å høyra på, eller om me endå kan vente og vone.

Vinje var telemarking og sa visst noko om at verda kunne fyllast av diktarar frå Telemark. Men der som tanken har gått fyre dvs. den skapande fantasi og ånd, der kan det praktiske liv kome etter. Fyrst må ein sjå vegen før ein kan gå og fylgje vegen. Noko merkjeleg er det vel soleis ikkje at ein seinare telemarking som var velkjend i Vinjes tankeverden — var innstilt på å gå vegen som Vinje hadde sett i tankane måtte gåast. Han hadde ikkje berre tru på teledølene, men helle det norske folket. Ibsen såg og dette at nordmennene hadde moglegeheiter til so mykje. Per Gynt kunde vorte

Krigspropagandaens klamme tåke over BORGERKRIGENS GUERNICA brytes av objektive historieskrivere

Navnet «Guernica» vil ennå være i frisk erindring som et av de mest utpregede skoleeksempler på propagandaløgn fra den spanske borgerkrig. Det var under slutttoffensiven at Guernica ble ødelagt, og det het seg at det var italienske og tyske fly som jevnet byen med jorden ved hjelp av brannbomber og annen djevelskap. Slukning var umulig og «tusentall» av kvinner og barn ble drept. Slikt gjorde seg godt når det galdt å nøre hatet.

Nå har lektor Per-Adolf Lange i aprilheftet av Svensk Tidsskrift, til gagns smuldret opp hele Guernica-løgnen. Han slår fast at etter et nasjonalistisk flyangrep med ubetydelige skadevirkninger, ble byen gjennom mordbrand og systematiske sprengninger av folkefrontfolk etter ordre av regjeringens hovedkvarter i Bilbao ødelagt tvers igjennom. Vi gjengir her siste avsnitt i den svenske lektors artikkel:

fortsatt å finne i nesten alle reiseskildringer, oppslagsverk og håndbøker av ulike slag og i skjønnlitteraturen. Den har fått støtte i en rekke internasjonalt anerkjente kulturpersonligheter både spanske og andre!

Guernicalegenden kan således sies å ha fått en helt grunnfestet karakter. Her til har sikkert nok den radikale verdensopinion i sin helhet bidratt, bevisst eller ubevisst. På dette hold har jo alltid det «fascistiske» spanske regime vakt forbitrelse, og har ikke kunnet tilgi nasjonalistene at de vant borgerkrigen. Selv om en viss moderasjon har gjort seg gjeldende betraktes Spania under dets nåværende regjering i vide kretser som om det var «en ukyndig og bigott gammel tyrann, interessert i mørklegging av sin egen del av verden og årsak til det på annet hold» som var denne regjeringens sjef. (Sitatet etter Cleugh's Spain in the Modern World. Skrevet i 1914)

Mentalt forsvar

Militær opprustning, forsvarsforbund og internasjonal rettsorden er de tradisjonelle midler til nasjonal selybevarelse som Norge i likhet med de fleste andre land betjener seg av.

Det er i virkeligheten alt sammen ytre materielle midler avhengig av den fysiske og økonomiske styrke som nasjonen, forbundet eller den planetariske overregjering disponerer.

Det er heller ikke noe forbausende i at Norge nå mer enn før søker trygghet på denne måten, da jo regjeringspartiet er tilhenger av den materialistiske historieopfatning.

La oss se om ikke historien gir indisier på at det immaterielle i folkenes liv, deres ånd og tanke, har hat avgjørende betydning for deres skjebne, til godt som til vondt.

Her noen eksemper.

1. Heløernes seier over Perserriket. Både samtidig og ettertid har erkjent den greske tenknings betydning i denne kampen: Det var ånden som seiret ved Salamis 480 f. Kr. Og det ble et vendepunkt for begge folk. Hellas går fremad. Persia tilbake.

2. Den senere makedoniske erobring av Hellas er derimot bare en episode som gjennom Alexander den Store innleder en ny, veldig oppblomstring av helensk kultur og livsstil.

3. Den romerske erobring år

Forts. side 4

Hvis vi kunne lese våre uvenners hemmelige historie, så ville vi i hver og ens liv finne sorg og lidelse nok til å avvepne vårt hat.

W. Longfellow.

og bok, mens litteratur var nevnt om annen form for straff, — de 7 måneders varetekt til tross.

Og nå er det gått 12 år av evigheten siden fengslingen, uten at forelegget er frafalt eller påtale fremmet. — Det grand formue ekteparet hadde, eksisterer ikke lenger, og fruene har de siste årene lidd av hjertefeil. — Så er det da forståelig at det går henne på nervene med dette tidløse forelegg som en stedsevarende trusel. Hun har derfor søkt

nytt av han ikke hadde noe med å svare på mitt infame spørsmål. Dermed hev han mikrofonen på så det ga gjengklang!

Slik kan altså den der føler seg på gyngende grunn oppfatte ett i aller høyeste grad berettiget spørsmål.

Nå vel, at statsadvokaten kan ha dårlige nerver, skal være ham tilgitt, og har han dårlig samvittighet, er det så meget bedre, — men setter både statsadvokaten og riksadvokaten seg ut over soleklar

statsadvokaten og riksadvokaten som begge må ha handlet mot bedre vitende. —

Dette så sant det er sant at vi lever i en rettsstat og ønsker å beholde vårt medlemskap i FN. — La det bli klart hvilken standard vårt rettsvesen ønsker å kunne påberope seg.

Med det samme vil jeg gjerne ha sagt at med en like så årvak presse som den vi hadde her i landet inntil 1940, ville forhold av denne art ikke forekomme.

Foreldelsessaken som Hauge gikk på prøves i byretten

Albert Wiesener prosessfullmektig for de 38 tjenestemennene

Saken som fikk J. Chr. Hauge til å gå som statsråd i oktober 1955, er oppe til behandling i Oslo byrett.

Det er de tjenestemenn som ble suspendert på grunn av sitt forhold under krigen, som har anlagt erstatnings sak mot staten. Stortinget ville ikke gå med på å betale erstatning høsten 1955 under henvisning til foreldelse, og statsråd Hauge, som da var sjef for justisdepartementet var så mye til mann at han svarte med å si takk for seg.

Saken gjelder etterbetaling av lønn i suspensjonstiden. Departementet og Hauge ville gi etterbetaling til dem som ble frifunnet eller fikk saken henlagt. Høyesterettsadvokat Albert Wiesener som fører saken for 38 tjenestemenn, sa i sitt foredrag at saken bl. a. gjaldt foreldelse, fradrag for annen inntekt og andre hovedspørsmål.

Advokaten gikk deretter over til å behandle lovene og rettspraksis når det gjelder midlertidig fjernelse fra en offentlig stilling.

Advokat Wiesener mente at

fra før krigen har lovene sikret embetsmenn lønn under suspensjon, i de fleste tilfellene uansett årsak til suspensjonen. Loven vil sikre embetsmennene lønn under suspensjon uten vurdering av forbrytelsens art. Sikkerhetsregelen er gitt av hensyn til den suspenderte og hans families trygghet.

Så kom krigen med en provisorisk anordning som ble

avløst av lov om utrenskning i offentlig tjeneste. Her ble det bestemt at en tjenestemann ikke kan kreve lønn under suspensjon, unntatt når han kan bevise at han er skyldfri. Denne bestemmelsen snur opp ned på vante prinsipper.

Saken pådømmes i byretten av tre fagdommere, Bølviken, Thune og Bakke. For regjeringsadvokaten møter adv. H. Michelsen. Han trakk blant annet fram Grunnlovens paragraf 22 og den såkalte Meyerdommen.

Sosialismen på tilbaketog

Denne gang er det i Polen

Det er ikke bare Sovjet-Russland som oppgir sosialistiske prinsipper. For et par uker siden meddelte den polske regjering at den har til hensikt å sette av 200 millioner kroner til å innrette butikker og restauranter som skal drives for privat regning. Begrunnelsen er at man må skaffe forbrukerne

flere varer og tjenester.

Avgjørelsen betraktes - hva den selvfølgelig er - som en klar innrømmelse av statsbedriftenes manglende evne til å tilfredsstille publikums behov. Ifølge offisielle kilder er mer enn 10.000 private forretninger kommet igang siden siste sommer. Tallet på pri-

Forts. side 4

et. Først må ein sjå seg etter. Ein kan gå og fylgje vegen. Noko merkjeleg er det vel soleis ikkje at ein seinare telemarking som var velkjend i Vinjes tankeverden — var innstilt på å gå vegen som Vinje hadde sett i tankane måtte gåast. Han hadde ikkje berre tru på teledølene, men helle det norske folket. Ibsen såg og dette at nordmennene hadde mogelegheiter til so mykje. Per Gynt kunde vorte som «en blinkende knapp på verdensvesten». — Men so er det dette leide med «hempen». — Per protesterar nok, «for all verden», men blir like fullt «med på ferden». Og når det ikkje passar «verden» at nordmennene kvittar seg med «framand rekarved», og nyttar egne gode «emne», då blir han Per ein flink steinkastar, «hver storhet skal styrtes og stenes». Per meiner med «verden» at han skal ha seg fråbede slike «sjølvrådige» som påstår at «den som av Gud fekk sitt adelsbrev han treng ikkje kongens stempel».

Kan det vere sant

at eit folk har det styre det fortener? Kan den som skal vilje gjera noko so rav ruskande gale og ta skalet som reven lurde bjønne til å gjere i eventyret. Ein gong vart det sagt då eit folk misste ein god mann og sidan samanlikna det dei fekk igjen som ikkje likare enn «ei gamall merr og eit fyl». — Men det vert sagt og sett på prent so mykje, ein ikkje skal leggje so mykje vekt på. Men då eit folk stod overfor eit val mellom ein illgjerningsmann og mordar og på den andre sida ein sann velgjerar, som vilde lære menneskja ein ny livsstil, då var det den minste «kunst» for dei som såg seg best tente med illgjerningsmannen å få han frigjeven og hisse folket opp i hatefulle rop mot sin sanne ven.

Forts. side 4

Alt kan bli brukt som middel, bare mennesket er et mål i seg selv. Kant.

Russkitt, ut gagns smuldrert opp hele Guernica-løgnen. Han slår fast at etter et nasjonalistisk flyangrep med ubetydelige skadevirkninger, ble byen gjennom mordbrand og systematiske sprengninger av folkefrontfolk etter ordre av regjeringens hovedkvarter i Bilbao ødelagt tvers igjennom. Vi gjengir her siste avsnitt i den svenske lektors artikkel:

«Den systematiske ødeleggelse, som baskernes hellige by på denne måte ble utsatt for den 26.—28. april 1937, betegner klimaks i den av Euzkadis regjering besluttede evakuering. At nasjonalistenes ut fra militært synspunkt klart berettigede flybombardement bare i ringe grad bidro til den totale tilintetgjørelse tør nå ansees difinitivt fastslått av de (foran i artikkelen) tilrettelagte fakta, som er skaffet til veie gjennom pålitelige undersøkelser på stedet og gjennom vitnemål avgitt under rettslige former. Enda lever (som påpekt i begynnelsen av artikkelen) den republikanske propaganda's Guernica-legende og er

forløp». nationalistene at de vant borgerkrigen. Selv om en viss moderasjon har gjort seg gjeldende betraktes Spania under dets nåværende regjering i vide kretser som om det var «en ukyndig og bigott gammel tyrann, interessert i mørklegging av sin egen del av verden og årsak til det på annet hold» som var denne regjeringens sjef. (Sitatet etter Cleugh's Spain in the Modern World». Sleivet politisk ønsketenkning, kompakt uvitenhet om og i grunnen ringe interesse for Spanien, dets historiske forutsener og spesielle problemer kommer derfor åpenlyst til skue, og vil for lange tider for en betydelig del av opinion umuliggjøre en revisjon, objektivt sett, angående Guernicaepisoden. Legenden har en gang for alltid tatt form og lever videre som et uvanlig eklatant eksempel på en for bestemte hensikter bevisst og med fremgang gjennomført forvanskning av fakta og av sammenhengen i et avgjørende historisk hendelsesforløp».

Det er klart at vi må være med å verne om rett og sannhet, for å gjenopprette det tapte, all den stund retten, dvs. rettsstaten ikke på en tilfredsstillende måte verner oss.

Under det danske valg var det bare en ting partiene kunne enes om, og det var at fjernsynet ikke var til nevneverdig nytte i valgkampen.

De store oljeselskaper i Midt-Østen er blitt enige om å bygge en kjempemessig ny oljeledning som skal ta oljen utenom Suez-kanalen. Det er de åtte ledende oljeselskaper som står bak prosjektet. I første omgang tar man sikte på en ledning på 38—40 tommer mellom Den persiske bukt og Middelhavet. En slik ledning får en kapasitet på 40 millioner tonn olje i året. Når den er ferdig vil enda en ledning, som vil øke årskapasiteten til 70 millioner tonn olje, bli bygget.

Nuværende formann i Stortingets Utenriks- og konstitusjonskomite ønsket i 1934 at Arbeiderpartiet skulle skaffe seg artilleri for å erobre makten!

Kfr. «Arbeiderungdommen» 31/3 1934.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

Vi krever revisjon av rettsoppgjøret

En kjent trønderbonde har sendt oss dette — som vi gir vår fulleste tilslutning:

Denne sak må tvinges fram på første plan i årets valgkamp. Som alle vet er det skaffet til veie så mye dokumentarisk stoff og så mye kritiske vurderinger at en objektiv avgjørelse nå må kunne kreves på det politiske plan — i Stortinget. Og for at det kan skje må rettsoppgjøret inn i valgkampen. Vi må bringe den dit. Selv vil partiene helst dysse saken ned, men det må ikke lykkes. Jeg har tidligere skrevet, at vi venter, at underskriverne av henvendelsen til Sverige nå vil hjelpe oss. De skrev sikkert under for å skaffe en objektiv vurdering fra framstående folkerettsjurister. Vi har fått denne betenkningen. Og innholdet må selvsagt få følger for retts-

oppgjøret. Men det må handles fort. De som underskrev henvendelsen vil sikkert også være med på en henvendelse til Stortinget i sakens anledning.

Hva vår stilling til stortingsvalget angår, mener jeg den bør være: Vi må forhøre oss hos kandidatene om deres stilling til en revisjon. Lover de å gå inn for revisjon får de vår støtte. Lover de ikke dette må ikke en stemme fra vår kant komme på tale.

Ellers vil jeg si at vi nok så sikkert er tungen på vekt-skålen ved stortingsvalget. Ved å la de borgerlige partier få våre stemmer vil de ha store sjanser til å hale seiren i land. Men selvsagt gir vi dem ikke denne sjansen, om de ikke vil gå med på revisjon av oppgjøret. Ikke en stemme til dem som motarbeider oss. Vi står så sterkt moralsk og juridisk at den sak er klar.

Landssvikoppgjøret ennå ikke avsluttet

Staten har utestående fordringer til 8.9 mill. — Krav om fortgang med inndrivningen

Overskriften er hentet fra Aftenposten. Referatet også. Vi vil gardere oss mot enhver påstand om noen som helst farvelegging fra vår side.

— Det gjenstår idag 238 uoppgjorte landssviksaker med et samlet ansvar på 8,9 millioner kroner, opplyste justisministeren, statsråd Jens Haugland, i Stortinget mandag. — En rekke talere gav under debatten, som gjaldt ettergivelse av inndragning og erstatning til statskassen, uttrykk for at man nå bør søke å få sluttført landssvikoppgjøret.

Martin Smeby (a), Oppland, sakens ordfører, gjorde rede for de saker som forelå denne gang, og understreket at også Justisdepartementet har gitt uttrykk for at det vil søke å avvikle den økonomiske del av landssvikoppgjøret snarest mulig.

Smeby pekte på at departementet i tidsrummet 1. mars til 21. desember 1956 hadde behandlet ialt 339 ettergivelsessøknader i landssviksaker. Hittil er det innvilget hel eller delvis ettergivelse eller gitt samtykke til avgangsføring av beløpet i 303 saker. De andre 36 søknader er avslått. Det samlede ettergitte og avgangsførte beløp er 14 154 561 kroner.

Einar Stavang (a), Sogn og Fjordane, hevdet at det var begått store urimeligheter i landssvikoppgjøret, og at det var grunn til å se nærmere på de foreliggende saker. Særlig satte han fingeren på at erstatningsbeløp ikke bare

mark, tok til kraftig gjennæmle, og hevdet at det er enkelte som i Stortinget bare søker med lys og lykte etter ting å «henge hatten på».

Tilslutt sa justisministeren at det etter hans skjønn ikke var noen grunn til nå å belaste Stortinget med nye landssvikdebatter hver gang man behandler søknader om ettergivelser.

Under behandlingen av de enkelte saker gikk Stortinget i ett tilfelle mot flertallet i justiskomiteén. Det gjaldt en enke, som hadde vist god nasjonal holdning, og som søkte om å få tilbake 12 500 kroner som hennes mann har innbetalt. Etter hennes skjønn berørte dette hennes del av felleseiet.

Her skal du få høre om et storesleggesving vi sjelden eller aldri har hørt maken til. Det er Rob. Jo. i Stavanger som har sendt oss et lite hefte på 21 sider som begynner slik: «Dette er et skrift om dømmekraften. Verdenslitteraturens første og eneste skrift om arbeidskraftens motpart og motkraft i livets daglige kamp, inne i oss selv og videre utover i samfunnslivet. Det daglige og evige oppgjør mellom den rå, fysiske muskelkraft og vår indre opplevelse og bevissthet, vår selvkontroll, vår dømmekraft. Om de krefter som driver oss og samfunnslegemet, om kreftenes samspill. Dualismen i livet». Et følgeskriv innleder han meget

Med lov skal land bygges

Foran meg på skrivebordet står en riktig tykk, rød og gild bok: «Norges Lover 1882 — 1954». Våre øvrigheter har bygd iherdig gjennom de mange år, og dette skulle vel bety nok av gjerder, stengsler og omsorg for det norske folk. Iallfall er det såpass mye at bare brøkdelen av folket aner hvor ofte de kolliderer med en eller annen lov. At de ikke havner innenfor, eller «i lovens armer», skyldes vel helst at intet paragrafridende politi er tilstede i øyeblikket. Men — hverken tid eller evner gjør det mulig for oss å lese, enn si å sette oss inn i dette omfattende lovverk. Det får juristene gjøre så godt de kan, selv om de er uenig i tolkningen av mangt. De skal jo også leve, og helst meget godt.

Hvert år sitter haugevis av komiteer, departementer, regjering og storting og produserer nye forslag, proposisjoner og lover for å verne oss stakkars borgere. Mulighetene er store, vi trenger omsorg i en farlig tid. Bare tenk på fyrstikker, både voksne og barn leker med dem. Store verdier av liv er deres offer. Søkelyset bør snarest rettes mot denne fare! En trøst er det at iallfall en av farekildene er trukket fram og skal regulere ved ny lov: gårdsbrønnene. Vi bønder har dessverre en god del slike, gjerne flere på beitefeltene, kanskje til istaing, for brannfaren, renvannbruk osv. Merkelig nok har det gått stort sett

Siden sist

Ordfører Rolf Stranger sa i sin 17. maitale at fedrelandskjærligheten skal gjøre oss til ansvarlige, varme og villende mennesker. Han har så evig rett. Bare synd at da det røynte på under okkupasjonsårene var det først og fremst profitten folk flest var ute etter.

Statsminister Gerhardsen holdt årets 17. mai-tale i Tromsø. Vi må vedstå oss fellesskapet til tross for skattededelen, hevdet Einar. Han skjønner med andre ord at det knaker i sammenføyningene et sted, den personlige frihet er mer truet enn noen gang tidligere i fredstid, nettopp fordi staten vil forvalte mer av våre midler enn tilbørlig er. —

I det hele tatt var det meget godt som ble sagt i anledning vår nasjonaldag. Professor dr. juris. Kristen Andersen var blant de flinkeste (talte i NRK). Et sted anførte han forresten følgende: «Det er ingen tilfeldighet at Paal Berg har utkrystalisert sitt livs erfaring i disse ord: «I forståelse ligger der velsignelse». — Vi er helt imponert! Tenk om Paal Berg og de andre som pådro seg ansvaret for «rettsoppgjøret» i 1945 hadde gjort seg fortjent til en slik velsignelse!

Rikssøkonomimister Funk ble den 16. mai friggitt fra sitt fangehull i Spandau, hvor han har sittet innesperret i 11 år. Løslatelsen kom helt overraskende. Funk er 66 år og har dårlig helse, hvilket forklarer en del. Han ble for tre år siden operert for en leversykdom på en amerikansk militærklinikk i Berlin. Spandaufengslet, verdens dyreste, huser nå bare tre fanger, Rudolf Hess, Baldur von Schirach og Albert Speer, mens der opprinnelig satt sju av de ledende. Det er forsåvidt ganske interessant at de allerte har sluppet også Walther Funk fri, vi minner i den anledning om at vårt lille narraktige Norge (narraktig som rettsstat) fortsatt holder på for eksempel Gard Holtskog. Stadig flere undrer seg på hvorfor. Han må være offer for en eller annen skjult sadist, men hvem?

Nasjonalbanken i Sveits har forhøyet sin diskonto fra 1½ til 2½ prosent. Det er en oppsiktsvekkende forandring sett på den bakgrunn at Sveits har holdt uforandret diskonto i over 20 år, siden 25. november 1936.

Dumping er dagens samtaleemne over kaffekoppen — og diskusjonen har også gitt gjenlyd i Stortinget. Situasjonen er langt fra klar. Hva er egentlig dumping? — Det forekommer varer som åpenbart selges under produktionspris, for det meste innkjøpt fra jern-

USA

Bak den utvendige industrielle effektiviteten, bak rikdommen, larmen, farten, bak de mange voldsomme motsetningene — og som en av forklaringene på at disse motsetningene ikke sprenger det amerikanske samfunnet — ligger drømmen. Den falske drømmen om materiell suksess som den eneste vei til lykke, den sunne om en ung og fri verdens kamp for humanitet, toleranse, frihet.

Frankrike

Østfold

Forbundsmøte i Sarpsborg onsdag 29. mai kl. 19. — La det bli godt fram møte!

Thoralf Gjøberg.

Syttende-mai betraktninger

Frihetsdagen. Det stillferdige opprørs dag. Den europeiske koalisjon i 1814 hadde av sagt sin dom om Norges kjebne. Men Norge betraktet

amerikanske samfunnet — ligger drømmen. Den falske drømmen om materiell suksess som den eneste vei til lykke, den sunne om en ung og fri verdens kamp for humanitet, toleranse, frihet.

Frankrike

går fra krise til krise, regjeringens handlekraft er delvis lammet. Landets budsjettunderskudd er på 1400 milliarder. Krigen mot frihetskjemperne i Algier koster 20 mill. kr. dagen. Tross alt har det vært en betydelig ekspansjon gjennom investering, kapitalutvidelse og økning av produktiviteten.

Danmark

Valget viste at velgerne følte seg utrygge. Prisutviklingen har lenge skapt store vansker og utviklingen understreker sterkere og sterkere at Danmark lever over evne. Da eksporten ikke kan økes må importen reduseres, forbruket må innskrenkes til fordel for oppsparing. Det som trengs her er hjelp til selvhjelp, og først når det er gjennomført vil muligheten for lån utenfra åpne seg, til finansiering av mer industri.

Forbundets oppgave

La oss minne om formålsparagraffen i forbundets vedtekter, som lyder slik:

Forbundet for Sosial Oppreising er en upolitisk organisasjon, som — uten hensyn til vedkommendes personlige, politiske innstilling — står åpen for en hver som gir sin tilslutning til forbundets formål.

Forbundets hovedoppgave er å lede arbeidet for at de politisk straffede og de som ellers må ansees uberettiget rammet av rettsoppgjøret, kan gjenvinne sin retts-

Syttende-mai betraktninger

Frihetsdagen. Det stillferdige opprørs dag. Den europeiske koalisjon i 1814 hadde av sagt sin dom om Norges kjebne. Men Norge betraktet dens kjennelse som «ikke avgjørende» og reiste en ublodig opprørsfane.

Vi reiser den samme opprørsfane mot det verdenstriunal som i 1945 startet det såkalte «rettsoppgjør».

Deri fører vi gode og meget gamle norske tradisjoner videre: «Fra dets høye Sverre talte Roma mitt imot».

Også tradisjoner fra verdenshistorien: F. eks. Den jødiske reisning mot Faraos og utvandring fra Egypt. Det er den sunne trass mot alt velde av denne verden: De mange guder av støv som opphører seg. Guder som er fremmede for sjel og samvittighet.

I trass mot rettsoppgjøret holder vi det første bud.

Veme 17/5 1957.

Oscar Ørnulf Aall.

30. mai: Propagandadag for folkeedruskap.

lige, sosiale og økonomiske posisjon i det norske samfunn.

Til fremme av denne oppgave skal Forbundet i første rekke drive en saklig og vederheftig opplysningsvirksomhet om alt som — historisk eller rettslig — har tilknytning til rettsoppgjøret, og sørge for at Forbundets syn blir gjort gjeldende overfor de bestemmende myndigheter.

Så sant varetagelsen av Forbundets hovedoppgave levner økonomisk mulighet for det, skal Forbundet søke å yte rettslig, praktisk eller økonomisk hjelp til dem innen organisasjonen som trenger det. Området og omfanget av denne hjelpevirksomhet bestemmes av Arbeidsutvalget innen rammen av det som landsledelsen eller styret til enhver tid måtte fastsette.

samlede ettergitte og avgangsførte beløp er 14 154 561 kroner.

Einar Stavang (a), Sogn og Fjordane, hevdet at det var begått store urimeligheter i landssvikoppgjøret, og at det var grunn til å se nærmere på de foreliggende saker. Særlig satte han fingeren på at erstatningsbeløp ikke bare skal betales av de dømte, men også bæres av ektefelle i enkelte tilfelle.

Sverre Løberg (a), Tele-

beidskraftens motpart og motkraft i livets daglige kamp, inne i oss selv og videre utover i samfunnslivet. Det daglige og evige oppgjør mellom den fysiske muskelkraft og vår indre opplevelse og bevissthet, vår selvkontroll, vår dømmekraft. Om de krefter som driver oss og samfunnslegemet, om kreftenes samspill. «Dualismen i livet». Et følgeskriv innleder han meget riktig med å si at et Stortingsvalg avgjøres ved velgernes dømmekraft! Han adresse er postboks 264, Stavanger.

John Lærum om «telefonkrigen»

Til H. Ø. i F. o. L. nr. 16 bemerkes, at jeg kun har lest en oversettelse av Liddel Harts beretning om disse eiendommelige forhandlinger, og her var uttrykket «telefonkrigen» anvendt. De kan således ha rett i Deres formodning om en fellaktig oversettelse, men uttrykket kan passe godt nok for så vidt, som forhandlingene ble ført i en stor bue utenom frontene og av personer, der intet direkte hadde med krigen å gjøre — men med finansieringen!

Det, som for meg her tyder hen på et overnasjonalt «hierarki» er ikke, at disse forhandlinger ble ført med den største hemmelighetsfullhet under krigen, men at man etter krigens slutt da saken ble kjent — bl. a. gjennom litt for åpenhjertige krigskorrespondenter — ikke har vært kommentert i noe lands presse som «førstesidestoff» med fete overskrifter!

Tenk om disse forhandlingene hadde fått et positivt resultat og dermed krigen avsluttet allerede ved begynnelsen av 1940! For et ansvar

har ikke disse forhandlere og enda mer deres oppdragsgivere.

Hvor rett hadde han ikke den fordums svenske statsmann Oxenstjerna, da han sa: «Min sønn, du vet ikke med hvilken dumhet verden regjeres». Det beklagelige er, at det nok kan være dumhet hos noen av de utøvende, men sluhet og kanskje også trussler fra enkelte ansvarsfrie «rådgiveres» side.

Det er noe stort og mektigt, som er vondt helt fra roten av i denne vår skakk-kjørte verden. Søk derfor ondets rot. Vi må ikke fortape oss i ve-klager over træets bitre frukter! En kyndig «gartner» kan muligens redde både træet og livet!

For å forebygge enhver missforståelse meddeles, at jeg ikke er nasist.

John Lærum.

— Dally Herald har på seks år mistet 400 000 lesere. Dermed er det britiske arbeiderpartis offisielle organ truet med stopp.

— Det er Victor Larock som har avløst Spaak som utenriksminister i Belgia. Han er 53 år.

Søkelyset bør snarest rettes mot denne fare! En trøst er det at iallfall en av farekildene er trukket fram og skal regulere ved ny lov: gårdsbrønnene. Vi bønder har dessverre en god del slike, gjerne flere på beitefeltene, kanskje til istaing, for brannfaren, renvannbruk osv. Merkelig nok har det gått stort sett bra med disse nyttige innretninger, selv midt på gårdsplassen. Men, når skal det være slutt. De skal meldes til lensmannen, og politimesteren skal så få avgjøre om de skal fylles. Spørres det etter eiendomsrett, behovet for dyrene eller foreldreansvaret? Resultatet blir vel nok et byggverk, en lov uten anerkjennelse eller respekt, en ved siden av andre som bare bryter ned respekten for alt som kalles lov. Men straff må det til!

La oss nå se at bøndenes representanter sier bestemt nei takk! Særlover for brønnfarene er latterlig. Tenk på beker, elver, vann, sjøer, fjell osv. Skal også alt dette sikres? Enn veitrafikken? Tro om det ikke ble både billigere og bedre med egne reservoarer for barna, hvis det ikke finnes foreldreansvar lenger?

Ingvald Tangeland.

100 kr.

har Folk og Land lovet å utbetale til den som innen 1. juni best kan redegjøre for hvor meget han loppes for av skatter og avgifter til det offentlige. — Hvem vil forsøke seg?

Wilhelmsen selte ifjor inn 432 mill. kroner på 60 skdp (614770 tonn), 52 mill. mer enn året før. Aksjonærene fikk 5,4 og staten tok 20 millioner.

Kunsten å være lykkelig består i å gjøre sine gleder enkle.

Nasjonalbanken i Sveits har forhøyet sin diskonto fra 1½ til 2½ prosent. Det er en oppsiktsvekkende forandring sett på den bakgrunn at Sveits har holdt uforandret diskonto i over 20 år, siden 25. november 1936.

Dumping er dagens samtaleemne over kaffekoppen — og diskusjonen har også gitt gjenlyd i Stortinget. Situasjonen er langt fra klar. Hva er egentlig dumping? — Det forekommer varer som åpenbart selges under produksjonspris, for det meste innkjøpt fra jernteppeland, og det er klart dumping.

Det er i disse dage sluttet avtale mellom det store svenske selskap ASEA i Vätseerås og North American Aviation i Los Angeles om et omfattende samarbeide for bygging av atomreaktorer.

Utenriksminister Halvard Lange ga i Stortinget tirsdag for 100. gang til beste en «vurdering» av den internasjonale situasjon. Han fremholdt at det er ingen grunn til å tvile på at det solidariske samholdet mellom Atlanterhavspaktens medlemsland har spilt en avgjørende rolle for å stabilisere de internasjonale forhold. Men det som kanskje aller mest har bidratt til å forebygge mulige aggressive fremstøt, har vært den kjensgjerning at USA rår over atom- og vannstoffvåpen som vil bli satt inn dersom det skjer noe angrep mot Atlanterhavspaktens område.

NATO's øverstkommanderende general Lauris Norstad satt hele tirsdag bak strengt lukkede dører i konferanser med Bonn-regjeringens ledende menn og militære eksperter. — I Bonns regjeringkretser blir det fremholdt at Vest-Tyskland fremfor alt ønsker å få vite hvilken rolle NATO's enkelte medlemsland er tiltenkt, og hvilke garantier USA er beredet til å påta seg i en konfliktsituasjon.

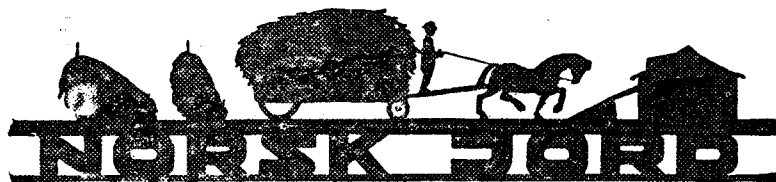
Det franske såkalte demokrati rotet tirsdag til med ny regjeringsskifte i Paris. Sosialisten Guy Mollet faldt (213—250). Han hadde satset på et «nøysomhets-program» denne gang, men det gikk ikke. Selvfølgelig var det i realiteten et forslag om nye skatter. Regjeringen hadde sittet i 15 måneder, fransk etterkrigsrekord (!!).

Ved Norsk Hydros institutt for kreftforskning har to norske forskere gjort landevinninger under eksperimentelle studier over den radioaktive strålingsfaren. Det er overlege Lorentz Eidjarn og dr. med. Alexander Phil som har kommet på spor etter det store ukjente X: de cellemolekylene av radioaktive stråler.

Det har vært telling av de arbeidsløse i Nord Norge. — Resultat: 4 600!

Leserne husker sikkert Sigurd Lyngstads oppsiktsvekkende orientering i Folk og Land om faren med fluor i vannet. Meget interessant er det å erfare at Vardal herredstyre med 16 mot 10 stemmer har besluttet å avvise planen om fluortilsetning til drikkevannet ved Gjøvik og Vardal Vannverk. Mindretallet fant det riktig å utsette saken til det foreligger en grundig utredning fra helsemyndighetene og eventuelt fra en motstander av fluoriseringen med de nødvendige vitenskapelige forutsetninger.

Gjøvik kommunestyre har somkjent vedtatt planen, men den blir altså foreløpig ikke realisert likevel.

Bondekonene har lang arbeidsdag

I forbindelse med den representative jordbrukstelling i 1956 innhentet Statistisk Sentralbyrå endel opplysninger om arbeidsdagens lengde og inndeling i jordbruket.

Opgavene gjelder den vanlige arbeidsdag. Om lørdagen er arbeidsdagen ofte kortere.

Om sommeren var brutto arbeidstid 12 timer og 43 minutter. Til måltider og hvile mellom arbeidsøktene gikk det med 2 timer og 20 minutter. Nettoarbeidstiden var 10 timer og 23 minutter.

Bruttoarbeidstiden var lengre enn i 1939. Det gjennomsnittlige tall arbeidsøkter har vist en synkende tendens, og

tiden til opphold (måltider og hvile) er blitt kortere. Nettoarbeidstiden var tre kvarter lengre enn i 1939.

Om vinteren var brutto arbeidstid 11 timer og 13 minutter. Til opphold mellom øktene gikk det 2 timer og 19 minutter, og netto arbeidstid var 8 timer og 54 minutter om vinteren.

Den gjennomsnittlige arbeidsdag for tjenestegutter var 8 timer og 6 minutter om vinteren. For tjenestejentene var arbeidstiden 8 timer og 57 minutter om sommeren og 8 timer og 28 minutter om vinteren.

Ja, det var det da!

Er du selv tilfreds med din innsats for Folk og Land? Nå til halvårsskiftet den 1. juli har du en sjanse som aldri før. Vi er taknemlige for all hjelp som er ytt bladet gjennom flere år, men vi må opp i 10 000 abonnenter hvis det skal monne! Innkall til bladmøter i alle bygder og byer. Søk kontakt med enhver som er blitt gjort skadelidende gjennom myndighetenes uhyggelige rettergang av 1945. Gjør vedkommende kjent med at det er Folk og Land som er bindeleddet mellom alle som er innført i rullene med galt fortegn. Er du landssviker så har du ingen ting hos oss å gjøre. Er du derimot av rettsvikerne beskyldt for å være «landssviker» er det noe an-

net, da er du sammen med Folk og Land medansvarlig for at en gjennomgripende revisjon kan finne sted. Det står like meget til deg som til oss at saken blir forfulgt inntil det riktige resultat foreligger.

Forbruket må ned i Danmark

Direktøren for den danske nasjonalbank, Svend Nielsen, har fremholdt at Folketinget straks må gå igang med en omfattende nedskjæring av det private og offentlige forbruk.

I løpet av det siste år har Nationalbanken forverret sin stilling overfor utlandet med 250 millioner kroner mens de private bankene forbedret stillingen med 50 millioner kroner. Næringslivet har øket sin gjeld til utlandet med minst 250 millioner kroner.

Situasjonen tilsier at det øyeblikkelig blir grepet inn, og det vil ikke hjelpe å gå inn for å øke produksjonen og eksporten. Hele befolkningen må skjære ned forbruket og staten må investere mindre i den mer forbruksbetonte anleggsvirksomhet, f. eks. broer, veier, dyre rådhus, idrettsanlegg osv.

Direktør Nielsen sa videre at han hadde merket seg at de politiske partiene ikke har gitt befolkningen store løfter. Alle synes å være klar over at det nye Folketinget vil få en meget ubehagelig og vanskelig oppgave som det må løse før ferien.

Plikten først, det er bra Aulie!

Hr. Riksadvokat!
«Etter straffeprosesslovens bestemmelser påligger det meg å reise tiltale, hvis jeg mener det foreligger forbrytelse i trykt skrift», svarer De Aftenposten (14. mai d.å.) på dens spørsmål til Dem om hva De hadde å si til de angrep Finn Bø og Hans Heiberg rettet mot Dem i anledning Deres ordre om beslagleggelse av Henry Millers bok «Sextus».

Vi er mange som står bak Dem herr Riksadvokat i Deres to siste avgjørelser på litteraturmarkedet, og vi er glad over å ha en våken overvåker til å hindre det groveste angrep på moralen! — Men la oss studere videre den samme straffeprosesslov som De støtter Dem til, og vi vil finne en paragraf som også på-

legger Dem å gripe inn dersom De får vite at noen av Deres landsmenn blir forfulgt eller lider overlast.

At landsmenn blir forfulgt fikk vi lese i samme nr. av Aftenposten der Deres ovenfor siterte uttalelse sto, nemlig i referatet fra saken mellom Janusfilm og Staten. — Filmfotograf Per Jonson påstår — som vitne — at han ble «kraftig advart» mot å ha noe med Leif Sinding å gjøre på grunn av «hans forhold under krigen». Jonson sier at det ble en del avisskriverier under innspillingen av «Selkvinnen», og at det ble insinuert at Jonson hadde solgt seg og fungerte som kamouflasj for Sinding. Jonson nevner videre hvordan de følte den kjølige stemningen som

slo imot dem da de kom til Færøyene for å fortsette innspillingen av «Selkvinnen». Arsaken var et anonymt brev fra en person i Alesund, sendt kongsbonde Paturson om Sinding.

Hr. Jonson sier i sitt vitneprov at han mente at Sinding hadde gjort opp sitt forhold under krigen, og var et fullverdig medlem av samfunnet. Er det ikke også slik, herr Riksadvokat?

Har hvem som helst lov til å fortsette forfølgelsen mot dem som «har gjort opp»? — Kan påtalemyndigheten unnlate å gripe inn når den blir kjent med tilfeller?

Hr. Riksadvokat, la meg si Dem at det vil aldri gro det ulivssår som ble tilføyet oss som er NS dersom vi stadig skal merke forfølgelse, stenges ute, og økonomisk drepes!

MAT og DRIKKE

DESSERT PUFFKORN, 1 kg. ris + 1 kg. hvete, pakkes rykende fersk direkte fra ovn i Deres pakke. Kjøp direkte fra møllen, få beste kvalitet: 15 % billigere i

8x¼ kg.s familiepakk. Bare kr. 12,— fritt tilsendt (mot kr. 15,— i vanlige 100 gr. småpakker). LITTLEBERGEN HAVREMØLLE, LITTLEBERGEN

BESTILLING TIL FIRMA:

Send meg snarest i henhold til Deres annonse i Folk og Land følgende

Navn:

Adresse: M. N. 10

Presenninger m/maljer

i forskj. størrelser fra lager.

H. Snaprud & Co.
Kongsberg
Maskiner—Redskaper
Tlf. 885—248

Plass ledig

for en kvinne i 40-60 års alderen (famillemedlem) hos enslig ektepar (70 år), kona sykkelig.

Bill. mrk. «Famillemedlem».

Møbl. værelse og garasje

ved Strømsvelen tilleie. Bill. mrk. «Straks N.»

Folk og Land

søker abonnementssamlere i bygd og by. God provisjon. Vi ber om at også noen kvikke jenter melder seg.

Er noen interessert?

En bygningsutdannet, øvet skimaker, båtbygger og tegner, endel kjennskap til metallvarer og verktøy, søker tilting eller samarbeide. Mangeårig egen bedrift ved østersjøby tapt p. gr. av krigshandlinger. Bill. merk. «Allsidig».

Kraggerud Gård og Pensjonat

LUNNER ST. — TLF. 51
ønsker store og små velkommen til hyggelig sommerferie til rimelig pris. — Apner til pinse.

Boka som har vakt stor oppsikt i USA og i flere andre land:

Senator J. R. McCarthy:

«Den forspilte Sejr»

i dansk oversettelse.
175 sider. Heft. kr. 11, fritt tilsendt.

P. THJØME,
boks 122, Stavanger
Postgiro 640 42. Tlf. 21 133.

JUSTUS VERICULTOR:

Den norske kapitulasjon

10/6 1940

Elever i fiolin og samspill

Jim Johannessen
Hiømsgate 2 b
Telefon 46 35 07

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsv. 5, Ø. Ullern
Telefon 55 61 29
Oslo

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

Tannlege

MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

Annelise Parow TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsmånde

VED BESØK I EGERSTAD
overnatt på

Victoria Gjestehjem
Strandgt. 41 — Telefon 407

Til avisens lesere i Oslo

Vestkantbeboere kan lettest få kjøpt Folk og Land hos

ELIMA

Tobakksforretning

i Ole Vigsst. 12, inngang fra Industrigt.

Armbånds sur

VANNTETTE, STØTSIKRE I STÅLKASSE

Omega

Trygve Gran som vitne ang. prinsesse Anastasia

Reiste til Kjøbenhavn i år

FOLK OG LAND

Fransk vår

Når våren kommer, når jorda våkner og grønnes igjen, når de første varme, blomsterduftende vindpust kjærtegner huden og trenger inn i våre lunger, helt inn i hjertet, gripes vi av et dunkelt begjær etter en ubestemt lykke, å gå på jakt etter eventyr, å drikke våren.

Vinteren var lang og hard i fjor, og da våren endelig kom

Novelle av Guy de Maupassant

i mai, ble jeg som grepet av en rus, en gjæring av alle safter.

Jeg våknet en morgen og så ut av vinduet. Over takene sto himmelen flammende blå og gjennomtrukket av sol. Kanarifuglene slo triller utenfor vinduene, i de uthengte burene, pikene sang gjennom alle husets etasjer, fra gaten steg det en munter larm, og jeg gikk ut med fest i sinnet og uten å vite hvor jeg skulle gå.

Overalt møtte jeg smilende mennesker, det var som en lykkebølge slo mot meg i vårens varme lys. Det gikk som en vind av kjærlighet gjennom byen, de unge kvinnene hadde et glimt av hemmelig ømhet i øynene, en mykere gang enn ellers, og det fylte mitt hjerte med vårens uro.

Uten å vite hvordan eller hvorfor gikk jeg ned til Seinen. Små dampbåter pilte i

annet sted, hvor som helst, og hviske kjærlighetens ømme musikk i hennes øre.

Jeg skulle nettopp snakke til henne da noen rørte ved min skulder. Jeg snudde meg overrasket og så en mann med temmelig alminnelig utseende, hverken gammel eller ung, som betraktet meg med melankolsk mine.

— Jeg har noe å snakke med Dem om, sa han.

Jeg gjorde en grimase som han sikkert la merke til, for han la til:

— Det er en viktig sak.

Jeg reiste meg og fulgte med ham til den andre enden av båten.

— Min herre, sa han, når vinteren kommer med regn og kulde sier legen til Dem: Hold føttene varme, pass Dem for forkjølelse, snue, bronkitt og lungebetennelse. De tar alle forsiktighetsregler. De går med ulltrøye under skjorten, en tykk vinterfrakk og kalosjer, og likevel kan det skje at De må ligge til sengs et par måneder. Men når våren kommer med blomster og blad, varme vinder, kjærlighetslengsel og alt det der, er det ingen lege som sier til Dem: Min herre, ta Dem i vare for kjærligheten! Den ligger på lur over alt, i alle kroker og bak hvert gatehjørne. Overalt spenner den ut sine snarer, overalt har den sine slipte våpen og sin krigslist i beredskap. Den er meget farligere enn snue, bronkitt eller lungebetennelse.

Den gir ingen pardon, og den narrer Dem til å begå de

Sosialismen

Forts. fra side 1

vatforretninger er nå kommet opp 21.000 ialt. Den sektor hvor det private initiativ har fått utfolde seg raskest er i restaurant-bransjen hvor antallet er steget fra 265 til 863 på et par måneder.

Det er ikke bare småforretninger som man vil overlate til privat drift. Det planlegges også skibsverft. Det polske parlament som møttes de siste dager av april vil i vårseksjonen bli forelagt flere forslag om skibsverft. Et bemerkelsesverdig trekk ved disse verftene er at man har tenkt å selge dividendeberettigede aksjer. Man håper derved å få med tegnet kapital fra polakker i England og USA. Et slikt håp kan ikke ansees helt ubegrunnet, men lysten til å plasere i sosialistiske land er selvfølgelig blitt adskillig dempet av den russiske statsbankerott som berøver innehaverne av statsobligasjoner for 265 milliarder rubler renter og avdrag i 40 år. Kanskje for alltid.

Av interesse er det at den polske regjering også har tillatt dannelsen av 100 private fe varer til de mange nye private detalj-forretninger. Enda mere bemerkelsesverdig og interessant er det at Polen også vil omlegge jordbruket. Ved et møte som i forrige må-

ned ble holdt av bøndene i Warszawa-provinsen, ble det opplyst at som følge av de usunne forhold ved kollektivbrukene var mer enn halvparten av dem blitt oppløst i dette distrikt. I mars ble det offisielt meddelt at ca. 2/3 av alle kollektivbruk i Polen i virkeligheten hadde opphørt å eksistere. En kongress holdt av «Polsk Bondeungdom» vedtok en resolusjon om at hovedoppgaven måtte være å lage individuelle jordbruk fordi disse var «de største produsenter av mat og råmaterialer».

Åsmund Vinje

Forts. fra side 1

Når folk vert offer for masjetoskeskapen (som prof. N. Gjelsvik kalla sovoren galenskap) ser dei ikkje klårt lenger — sjølv dei enklaste realitetar. Eller korleis går det til i vår tid om nokon får kasta den misstanke mot seg at han ikkje er «rett-truande»?

Ein folk fann å måtte kvitte seg med ein mann om hadde fått attest for at han hadde høgtliggjande interesser og tankebaner på linje med «Nobelprisvinnere». Ein som hadde svore truskap i hatets «broder-ring» vart dagens og «folket»s mann: «Lat oss ta vel vare på hatet»!

Sigurd Lyngstad.

Mentalt forsvar

Forts. fra side 1

146 f. Kr. fører som kjent til at «Hellas erobrer Romerriket innenfra». Ved riksdelingen i 395 blir Hellas østrikets hovedland, ja, det Østromerske rike er egentlig bare et betydelig forstørret Grekenland med gresk sprog og kultur som overlever sine beseirere i 1000 år.

4. I 1241 blir Europa invadert av mongolerne. Angriperne er militært, økonomisk, teknisk og numerisk knusende overlegne. Men den livsstil de representerer er allerede noe avlegs i Vesten. Det som der skal seire må ha en viss tilknytning til «Ham som var før verdens grunnvoll ble lagt». — Æserne er bleknet. Keisermakt kontra pavemakt var det herskende problem for Vestens tenkning. Mongolhøvdingen Ogdaï er et mal apropos, — som da også dør året etter. Og de seierrike mongolhærer drar bort. —

Men (5) i 1518 invaderer spanierne Meksiko med 600 mann! Bortsett fra en viss overlegenhet i utrustning er alle materielle fordeler på de innfødtes side: De kjemper på hjemmebane og i antall er de flere hundre ganger sterkere enn angriperne som er avskåret fra sine baser. Det oppveier allikevel ikke det handikap som de innfødtes åndsliv, spesielt deres religion var for dem: En sterk skyldfølelse overfor gudene som måtte

blidgjøres med menneskeoffer. Og fremfor alt dyrkelsen av en hvit gud som ansåes for landets store kulturhero og hvis gjenkomst var ventet. Et lærdomshovent presteskap brukte hans navn som tittel. Spanierne ble assosiert med denne hvite gud. Denne gudeforestillingen splittet folkesjelen opp. Tross voldsomme motsetninger spanierne imellom erobrer 600 mann et keiserrike på flere millioner. Og denne erobring er i sannhet avgjørende og katastrofal. En kultur blir utradert.

6. Det eldste eksisterende verdensrike er Kina. Dette, det såkalte «Himmelske Rike»s historie er såvisst ingen solstrålefortelling. Men det har den lengste noenlunde sammenhengende tradisjon som noe land på jorden kan oppvise: En mann som utenriksminister Chou en Lai f. eks. fører sin ætt tilbake gjennom en rekke statsmenn til 1. årtusen før Kr. Mange og smertelige nederlag har i tidens løp blitt det himmelske rike tildel. Men alltid har den spesielle kinesiske livsstil erobret erobrerne. Folk og kultur har bevart sin identitet tross alle omskiftelser. — Hvorfor? Kanskje fordi våpen

Forsvar ditt rykte — eller si for alltid farvel til et lykkelig liv. (Shakespeare).

og våpenbruk aldri har vært ansett, men alltid beklaget. Den vepnete mann sto aldri frem for bevisstheten som aztekernes hvite gud i folkets panteon. Han fikk derfor aldri heller en slik betydning.

Nettopp nå melder radioen at den kommunistiske innflytelse i Tibet avtar og Dalai Lamas øker. Lamaismen er en ren åndsmakt. Tibet har 4 millioner innbyggere og kommunistkina 500. Men kommunismen er like fremmed i Kina som en hvilken som helst erobrer fra et annet land og vil sikkert ikke bli mere enn en episode hverken der eller i de gamle kinesiske biland som Tibet.

Praktisk anvisning på nasjonalt beskyttende åndsliv er det ingen gitt å gi. Aztekerhistorien viser oss at guder kan være farlige. Men desverre er det ingen alminnelig anerkjent definisjon på hva guder egentlig er. De har imidlertid tydeligvis noe for tanken avgjørende ved seg. Såvel mennesker som materielle forhold, f. eks. atomkraften, kan av tenkningen tillegges guddommelige prerogativer.

Straffen for denne tankeforbrytelse er ganske enkelt, at de også får det!

Anvisningen på den riktige led for tanken måtte vel helst bli noe a la det første bud: «Du skal ikke ha fremmede guder for meg». — Hva der nå kan ligge i det.

Oscar Ørnulf Aall.

Men det hører ikke med her. Jeg satt altså der og stirret gjennom vinduet på en liten stump blå himmel og et par

til henne, og hun svarte. Hun var meget søt, avgjort søt. Hun gjorde meg aldeles ør i hodet.

I Saint-Cloud gikk hun fra

lierets sladderhistorier og skitne befrielsler, fantasien tilsmusset av alt som hviskes i krokene, all kyskhets på forhånd blåst bort. Et elendig liv

tes ikke før i Paris. Hun så så sørgmodig ut på hjemveien at jeg måtte spørre hva som var i veien. Hun svarte: — Jeg tenker på at slike

skulle til å svare da båten nettopp la til brygga i Saint-Cloud. Den unge kvinnen som hadde vakt min interesse reiste seg for å gå i land. Hun

lykkebølge slo mot meg i vårens varme lys. Det gikk som en vind av kjærlighet gjennom byen, de unge kvinnene hadde et glimt av hemmelig ømhet i øynene, en mykere gang enn ellers, og det fylte mitt hjerte med vårens uro.

Uten å vite hvordan eller hvorfor gikk jeg ned til Seinen. Små dampbåter pilte i vei mot Suresnes, og jeg fikk en plutselig lyst til å dra dit og springe omkring i skogen.

På øverste dekk på den lille damperen — den hette Flua — var det fullt av passasjerer. Vårsolen lokket ut alle mennesker, de myldret om hverandre, og snakket med hverandre.

Min nabo var tilfeldigvis en ung kvinne, en liten modist eller noe slikt, med en ekte parisisk ynde. Et lite blondt hode med bølget hår ved tinningene, som liknet friserte lysstråler der det falt ned over ørene, bølget bakover nakken, danset i vinden og lenger ned på halsen ble det til et fint dun, så lett og lyst at en knapt kunne se det, men bare følte en uimotståelig lyst til å overdyngne henne med kyss nettopp der.

Hun følte mitt blikk og snudde hode mot meg, men senket samtidig øynene, en liten fold ved munnen, som et begynnende smil, skalv med samme silkemyke dun som solen forgylte.

Den rolige elven videt seg ut. En varm stillhet svømte i rommet, og en sakte brus av liv fylte atmosfæren. Min nabo løftet øynene litt, og denne gang møtte hun virkelig mitt blikk med et smil. Det kledde henne fortryllende, og i hennes vikende blikk ante jeg tusen ting som syntes meg nye og ukjente. Jeg så uante dyp i hennes øyne, den mildeste ømhet, all den poesi en drømmer om, all den lykke en alltid jager etter. Og jeg følte en vanvittig lyst til å bre ut armene og føre henne med meg et eller

vare for kjærligheten! Den ligger på lur over alt, i alle hjørner og bak hvert gatehjørne. Overalt spenner den ut sine snarer, overalt har den sine slipte våpen og sin krigslist i beredskap. Den er meget farligere enn snue, bronkitt eller lungebetendelse.

Den gir ingen pardon, og den narrer Dem til å begå de verste dumheter. Ja, min herre! Om regjeringen gjorde sin plikt, skulle den hver vår slå opp store plakater på husveggen med følgende advarsel: «Våren er i anmarsj. Franske borgere, ta dere i akt for kjærligheten» — slik en skriver «Nymalt» på en benk. Men da regjeringen ikke gjør sin plikt, så gjør jeg det i stedet. Og jeg sier: ta Dem i vare for kjærligheten! Den er nettopp nå i ferd med å sette klørne i Dem og det er min plikt å advare Dem, slik man i Russland advarer en person som holder på å fryse av seg nesen.

Jeg sto forbauset foran den underlige mannen og hans svada. Så tok jeg på meg en verdig mine og svarte:

— Min herre, De synes å ha en viss tilbøyelighet til å blande Dem opp i saker som ikke angår Dem.

Han gjorde en brå bevegelse og sa.

— Altså, når jeg ser en mann som holder på å drukne, skal jeg bare la ham drukne i ro og fred og ikke løfte en finger for å hjelpe ham. Hør på meg — jeg skal fortelle Dem en historie — min egen historie — og når De har hørt den, vil De nok forstå hvorfor jeg har tatt meg den frihet å snakke til Dem.

Det var i fjor i mai måned. Men først bør jeg kanskje opplyse Dem om at jeg er tjenestemann i marinedepartementet der våre overordnede er i den grad imponert av sine sølvsnorer at de mener de kan behandle oss som gaster. Å, om alle våre sjefer bare hadde vært sivilister! —

vate detalj-forretninger. Enda mere bemerkelsesverdig og interessant er det at Polen også vil omlegge jordbruket. Ved et møte som i forrige må-

Men det hører ikke med her. Jeg satt altså der og stirret gjennom vinduet på en liten stump blå himmel og et par svaler, og jeg fikk en plutselig lyst til å hoppe og danse midt blandt mine svarte folianter.

Min frihetslengsel ble til slutt så sterk at jeg gikk inn til min fangevokter tross min motvilje mot mannen. Det var en liten arrig gubbe, alltid sint over et eller annet. Jeg sa at jeg var syk. Han stirret på meg og svarte:

— Det tror jeg ikke. Men gå De bare. Tror De at mitt kontor har noen nytte av en slik fyr som Dem?

Men jeg smatt ut og kom ned til Seinen. Været var nettopp slik som i dag, og jeg bestemte meg til en utflukt til Saint-Cloud med Flua.

Å, min herre — min kontorsjef ville ha gjort meg en stor tjeneste om han hadde nektet meg den permisjonen.

Jeg følte hjertet svulme i vårsolen. Jeg elsket alt, damperen, strendene, elven, trærne, husene, mine medpassasjerer, alt! Jeg kunne omfavnet noe, hva som helst. Det var kjærligheten som spente opp sine snarer.

Ved Trocadero kom en ung pike med en pakke i hånden og gikk ombord, og hun satte seg like overfor meg.

Hun var vakker. Ja, men det er også underlig hvor meget bedre kvinnene tar seg ut en vakker vårdag, det er en fortryllelse over dem, noe berusende som — ja, som den vinen en drikker til osten.

Jeg så på henne og hun så på meg — men bare et øyeblikk av og til, sånn som hun der borte nå nettopp. Og da vi hadde tittet en stund, syntes jeg vi var nok kjente til å snakke sammen. Jeg sa noe

til henne, og hun svarte. Hun var meget søt, avgjort søt. Hun gjorde meg aldeles ør i hodet.

I Saint-Cloud gikk hun fra borde, og jeg fulgte med henne. Hun skulle levere et bestilt arbeid. Vi gikk ved siden av herandre, og den milde vårluften fikk oss begge til å sukke.

— Hvor søt og deilig det ville være i skogen nå, sa jeg.

— Ja, sa hun.

— Skal vi ikke ta en liten tur i skogen, foreslo jeg.

Hun gransket meg med et lite fort blikk, som for å se hva jeg var for en. Deretter sa hun nølende ja. Så gikk vi altså i skogen. Det grønne i trekronene var ennå litt tynt, men gresset var høyt og lysende grønt, blankt som ferniss og fullt av små dyr som elsket hverandre. Og fuglesang var det alle steder rundt oss. Piken ble ør i hodet av landluften og begynte å springe og hoppe og jeg sprang også og hoppet som hun. Herregud, så tåpelig en kan være somme tider.

Så begynte hun å synge alt mulig, arier og sanger og visen om Musette — å hvor poetisk jeg syntes det var den gangen. Jeg fikk tårer i øynene. Det er nettopp den slags vrøvl som tar vettet fra oss. Gift Dem aldri med en kvinne som begynner å synge når hun kommer ut på landet, aller minst hvis hun synger visen om Musette!

Hun ble snart trett og satte seg på bakken. Jeg satte meg ved hennes føtter og tok hendene hennes i mine, små hender med fingrene oppstukne av søm, og det rørte meg dypt. Arbeidets hellige merker, sa jeg til meg selv. Å, min herre, vet De hva det betyr, de der hellige merkene? Alle syate-

lierets sladderhistorier og skitne befrielsler, fantasien tilsmusset av alt som hviskes i krokene, all kyskhets på forhånd blåst bort. Et elendig liv i dumhet og skravl fra «kvinnen av folket», eneherskende installert i hjernen på den som bærer «arbeidets hellige merker» på fingrene.

Til slutt så vi på hverandre inn i øynene — dypt og lenge.

Å, hvilken makt ligger det ikke i kvinnens øyne! Hvordan kan de ikke fortrylle oss, erobre oss, besette og beherske oss! Hvor fullt er det ikke av løfter, av selve uendeligheten! Det heter at vi ser hverandre inn i sjelen. Humbug, min herre, humbug! Om en kunne se piken inn i sjelen, ville en være reddet.

Men jeg ble fullstendig ør. Jeg ville ta henne i mine armer, men hun sa bare:

— Vekk med potene!

Da kastet jeg meg på kne og åpnet hele mitt hjerte, hele min overstrømmende lengsel etter kjærlighet og ømhet. Det så ut som hun ble forbauset over min plutselige forvandling og kastet et stjålet blikk på meg som om hun sa til seg selv: Jaså, det er slik du skal tas, nå får vi se!

Vi menn er alltid enfoldige når det gjelder kvinner — bare penger . . .

Jeg hadde sikkert kunnet forføre henne. Siden forsto jeg hvor dum jeg hadde vært. Men det var ikke en kropp jeg ville ha, det var ømhet, det var «idealet». Jeg svermet i opphøyde følelser — jeg kunne brukt tiden bedre . . .

Da hun hadde fått nok av mine erklæringer gikk vi tilbake til Saint-Cloud. Vi skil-

Stell deg sånn om våren at når høsten kommer du sparer tåren.

hadde svore braskap i havets «broder-ring» vart dagens og «folket»s mann: «Lat oss ta vel vare på hatet»!

Sigurd Lyngstad.

veier allikevel ikke det handikap som de innfødtes åndsliv, spesielt deres religion var for dem: En sterk skyldfølelse overfor gudene som måtte

Forsvar ditt rykte — eller si for alltid farvel til et lykkelig liv. (Shakespeare).

tes ikke før i Paris. Hun så så sørgmodig ut på hjemveien at jeg måtte spørre hva som var i veien. Hun svarte: — Jeg tenker på at slike dager som denne, har man ikke mange av i sitt liv.

Da hamret hjertet mitt som brystet skulle sprenges.

Vi møttes neste søndag og neste søndag igjen og siden hver søndag. Jeg tok henne med til Bougival, Saint-Germain, Maïsson-Lafitte, Poisy, overalt til utkantene av Paris der forstedenes kjærlighetshistorier utspilles. Og den lille rakkerungen visste hvordan hun skulle ta meg. Hun spilte etter hvert på den «alvorlige lidenskap»s strenger. Jeg mistet hodet helt og holdent, og etter tre måneder ble vi gift.

Og hva skulle jeg gjøre? Tjenestemann, ensom, uten slekt og venner uten noen som kunne gi meg et godt råd. Jeg tenkte selvfølgelig at livet skulle bli deilig å leve sammen med en elsket kvinne. Og så giftet jeg meg altså med henne.

— Og nå? Nå skjeller og smeller hun på meg fra morgentil kveld, forstår ingenting, kan, ingenting, skravler og snadrer i det uendelige og synger visen om Musette (den forbannede visen om Musette) — lever i evig krig med kullhandler, betror alle sine ekteskapelige intimiteter til portnerkona og naboens hushjelper, tar på kreditt i alle kvartalets butikker og har hodet fullstappet med dumme historier, den mest idiotiske skapning med meninger og fordommer så groteske at jeg må gråte når jeg snakker med henne.

Han tidde. Han hadde talt seg varm og var meget opprørt. Jeg syntes synd på den stakkars naive djevelen, og

du noe a ia det første duu.

«Du skal ikke ha fremmede guder for meg». — Hva der nå kan ligge i det.

Oscar Ørnulf Aall.

skulle til å svare da båten nettopp la til brygga i Saint-Cloud. Den unge kvinnen som hadde vakt min interesse reiste seg for å gå i land. Hun gikk tett forbi meg og ga meg i det samme et blikk og et hemmelig smil, et av disse smil som gjør en mann ør i hodet. Og hun hoppet ned på bryggen.

Jeg styrtet fram for å følge etter henne, men mannen hogg tak i armen min. Jeg gjorde meg fri med et fort rykk, men da hogg han tak i frakkeskjøtene mine og skrek:

— De går ikke! De går ikke! Han skrek så høyt at alle snudde seg og stirret på oss. De lo rundt oss. Jeg sto der, ute av stand til å røre meg, rasende, men uten mot til å gjøre meg latterlig og vekke oppsikt.

Den lille kvinnen sto på bryggen og så etter meg med et uttrykk av skuffet forventning, mens min vokter gned seg i hendene og hvisket i mitt øre.

— Det var ingen dårlig tjeneste jeg gjorde Dem, det kan De stole på!

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver: JOHANNES KRINGLEBOTN Postboks 3237, Oslo

Ekspedisjon og kasse: Kierschowsgt. 5, Oslo Telefon 37 76 96

Abonnementspriser: Kr. 25,- pr. år, kr. 12,50 pr. halvår. Sverige og Danmark: kr. 29,00 pr. år, kr. 14,50 pr. halvår.

Utlandet for øvrig: kr. 33,00 pr. år, kr. 16,50 pr. halvår. I nøytralt om-

slag kr. 35,00 pr. år, kr. 17,50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgironr. 16450.

Sambandstrykkeriet Oslo